

MECHANIKA I FIZYKA CIAŁA STAŁEGO

PLAN PREZENTACJI

Wprowadzenie

Klasyfikacja sił w ustrojach sprężynowych

Stany obciążenia

Napężenie

Odkształcenie

Energia potencjalna ustrojów sprężynowych

Podstawy metody elementów skończonych

Podział modeli ze względu na modelowanie

Podział modeli ze względu na wyjście – wejście

Modelowanie a symulacja

Modelowanie obiektów rzeczywistych

Przykłady modelowania

Całkowanie numeryczne

Metlab i simulink

MCS Adams

Jak przedstawić wyniki badań

Animacja podwójnego wahadła

WPROWADZENIE

USTROJEM SPRĘŻYSTYM nazywa się układ mechaniczny, którego elementy są odkształcalne, przy czym odkształcenia są odwracalne i są wprost proporcjonalne do obciążeń.

UKŁAD CLAPEYRONA jest to ustrój sprężysty, którego przemieszczenie w dowolnym punkcie jest kombinacją liniową działających nań obciążeń:

$$u = \sum_{1}^{n} a_i Q_i = a_1 Q_1 + a_2 Q_2 + \dots + a_n Q_n$$

gdzie u oznacza przemieszczenie uogólnione, a P – siłę uogólnioną; a to współczynniki wpływu poszczególnych obciążeń.

WPROWADZENIE

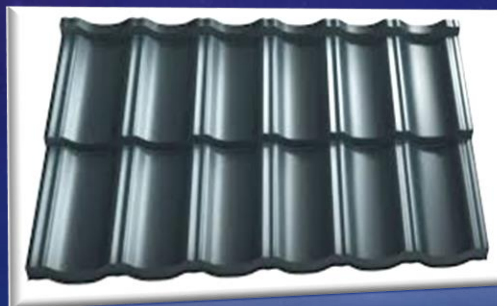

KLASYFIKACJA USTROJÓW SPRĘŻYSTYCH

Pręty

Ustroje powierzchniowe

Bryły

WPROWADZENIE

KLASYFIKACJA USTROJÓW SPRĘŻYSTYCH

Pręty - części o jednym wymiarze (długość) znacznie większym od dwóch pozostałych i osi prostej lub krzywoliniowej

słup

wieszak

łuk

sprężyna

ciągno

belka

WPROWADZENIE

KLASYFIKACJA USTROJÓW SPRĘŻYSTYCH

Ustroje powierzchniowe – ustroje o jednym wymiarze (grubość) znacznie mniejszym od dwóch pozostałych i powierzchni środkowej płaskiej lub zakrzywionej

tarcza

płyta

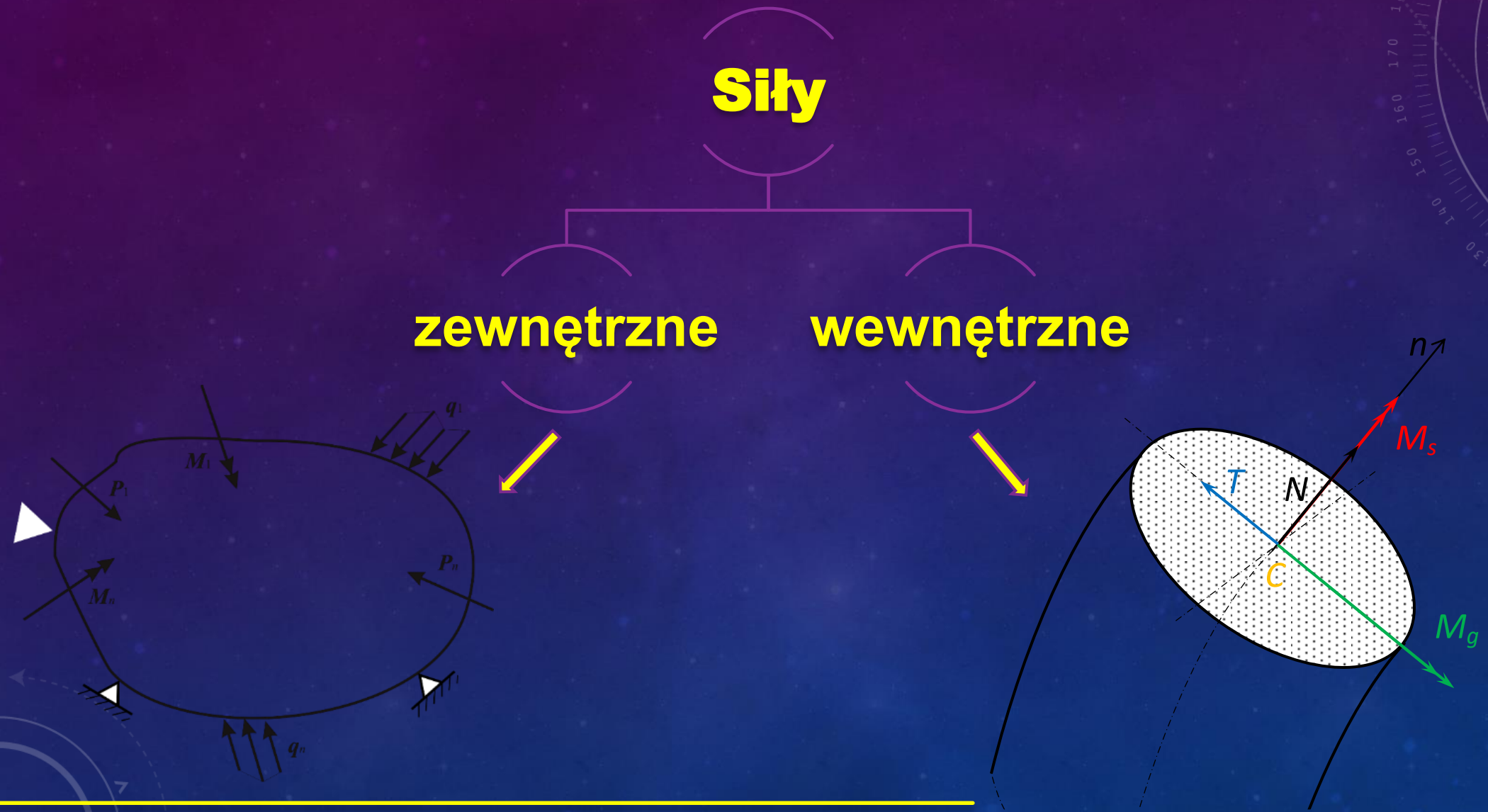
powłoka

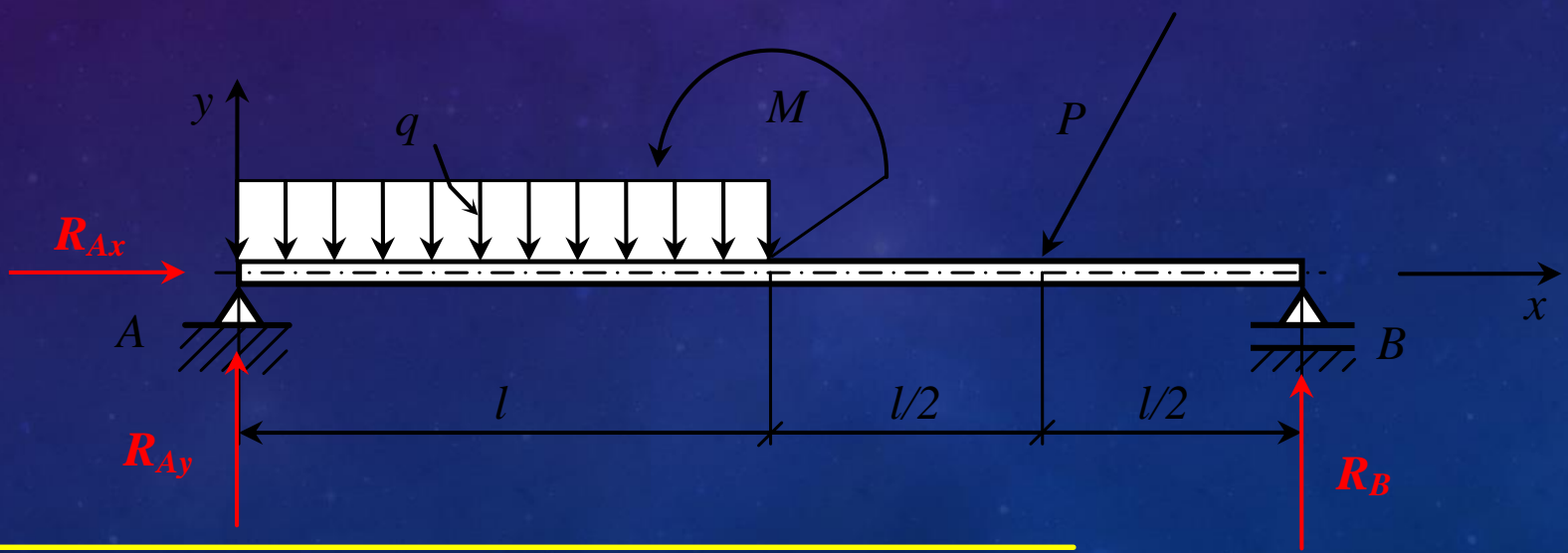

KLASYFIKACJA SIŁ W USTROJACH SPRĘŻYSTYCH

KLASYFIKACJA SIŁ W USTROJACH SPRĘŻYSTYCH

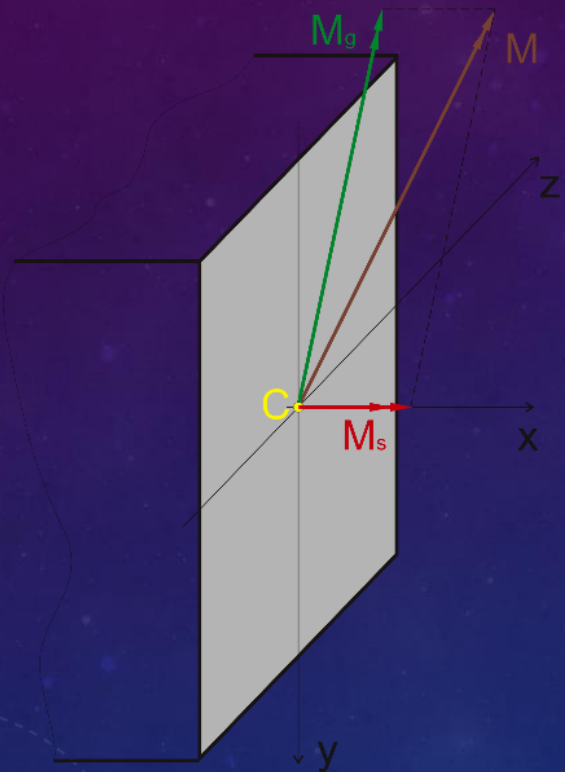

KLASYFIKACJA SIŁ W USTROJACH SPRĘŻYSTYCH

Siły wewnętrzne

momenty

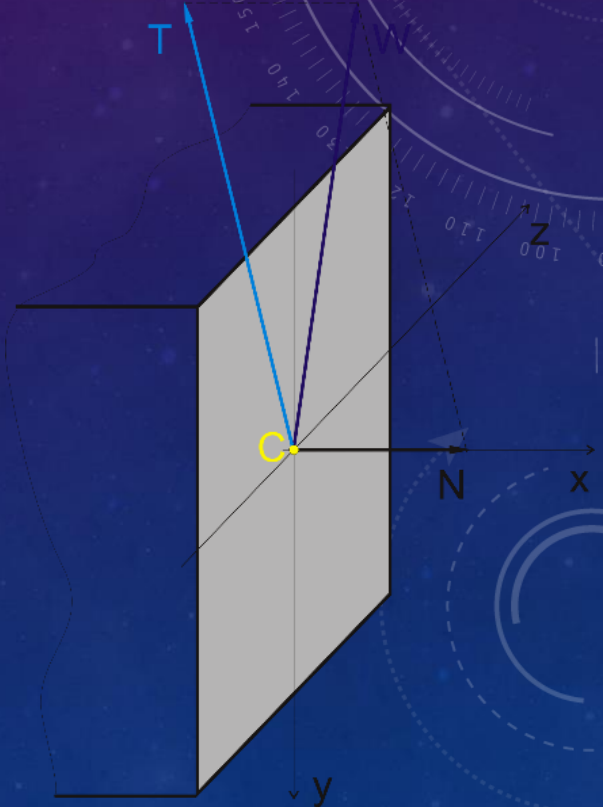
skupione

gnące

poprzeczne (tnące)

skręcające

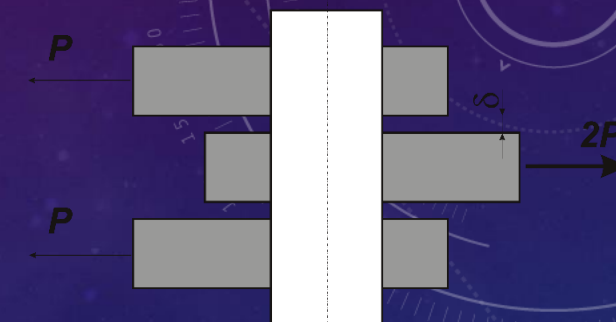
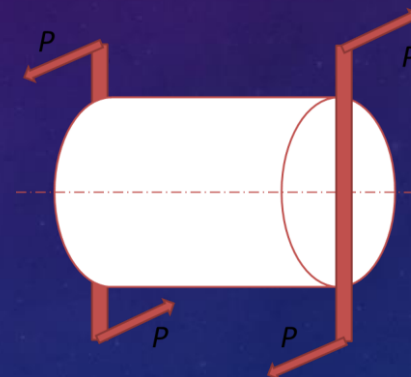
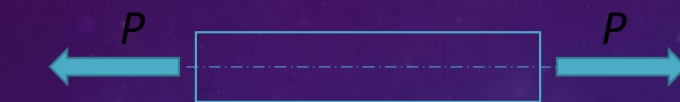
normalne

STANY OBCIĄŻENIA

□ proste – gdy działa obciążenie jednego rodzaju:

- rozciąganie/ściskanie,
- ścinanie,
- zginanie,
- skręcanie,

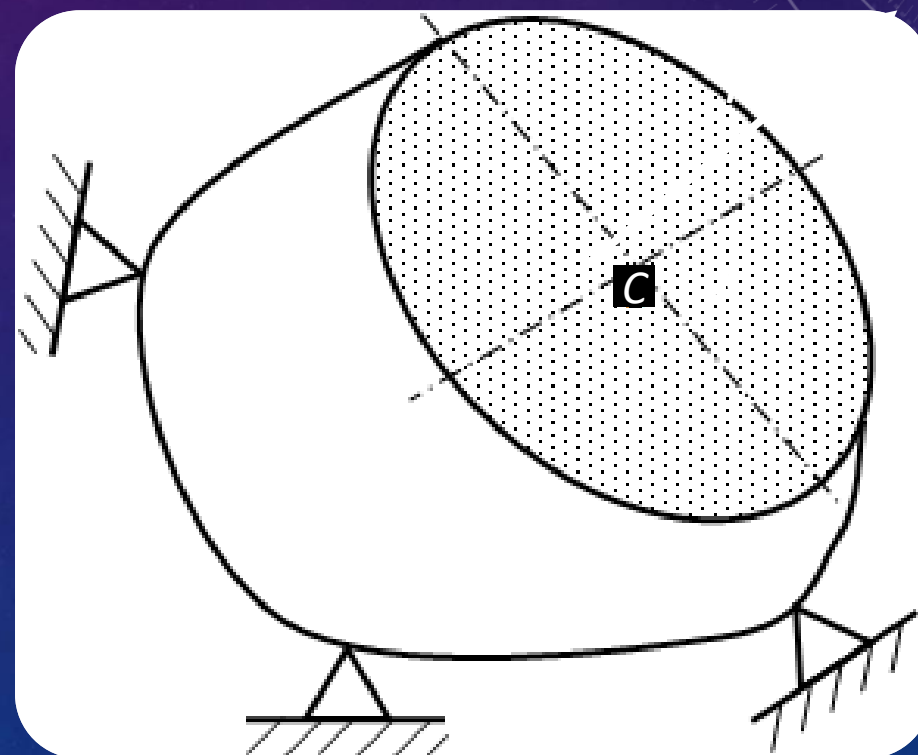
□ złożone – gdy urządzenie znajduje się pod działaniem wielu prostych obciążeń jednocześnie

NAPRĘŻENIE

Naprężeniem (średnim) s w danym przekroju ustroju sprężystego nazywa się iloraz siły normalnej N do pola powierzchni A tego przekroju:

$$\sigma_{sr} = \frac{N}{A}$$

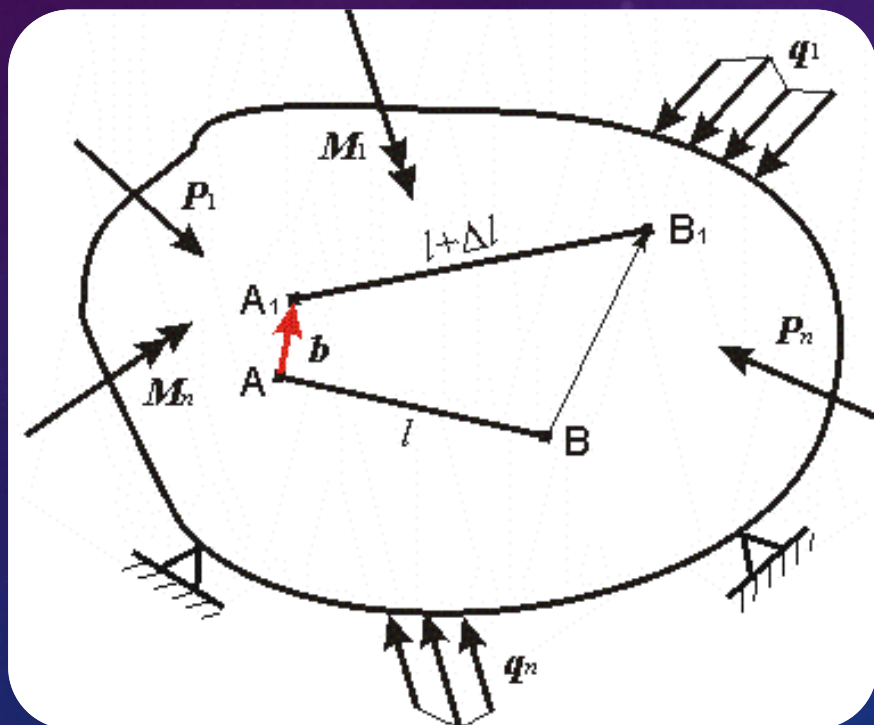
$$\left[\text{Pa} = \frac{\text{N}}{\text{m}^2}, \quad \text{MPa} = \frac{\text{N}}{\text{mm}^2}, \quad 10\text{MPa} = \frac{\text{kN}}{\text{cm}^2} \right]$$

ODKSZTAŁCENIE

Odkształceniem liniowym (średnim) ε w danym przekroju ustroju sprężystego nazywa się iloraz przyrostu długości Δl odcinka AB do jego długości pierwotnej l

$$\varepsilon = \frac{\Delta l}{l}$$

ENERGIA POTENCJALNA USTROJÓW SPRĘŻYSTYCH

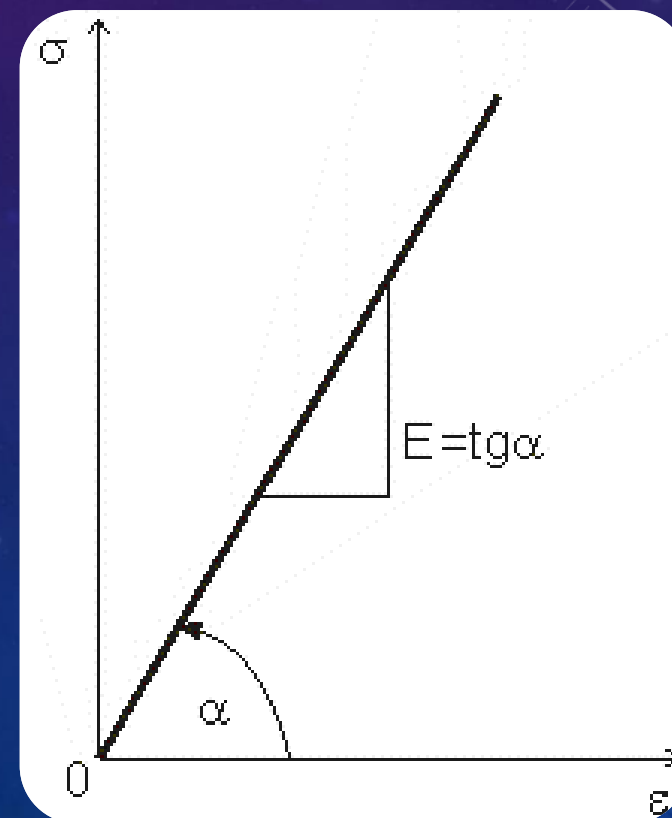
Rozciąganie (ściskanie) pręta na sposób quasi-statyczny,
z pominięciem ciężaru własnego

$$\sigma = \varepsilon E$$

Jednoosiowe Prawo Hooke'a (liniowa sprężystość)

dla rozpatrywanego przypadku można zapisać w postaci:

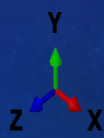
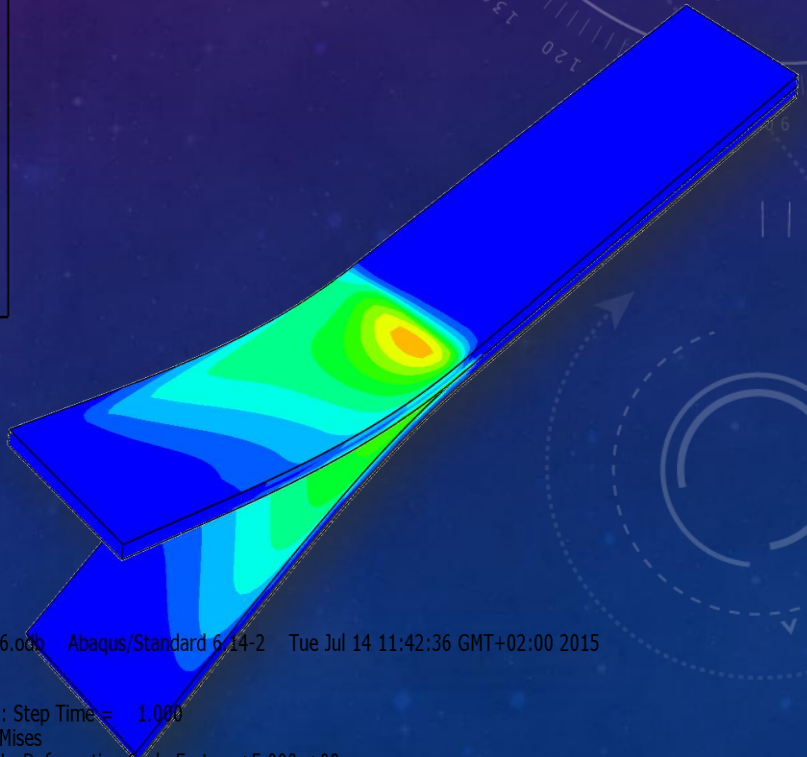
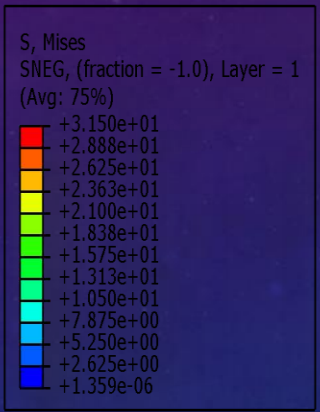
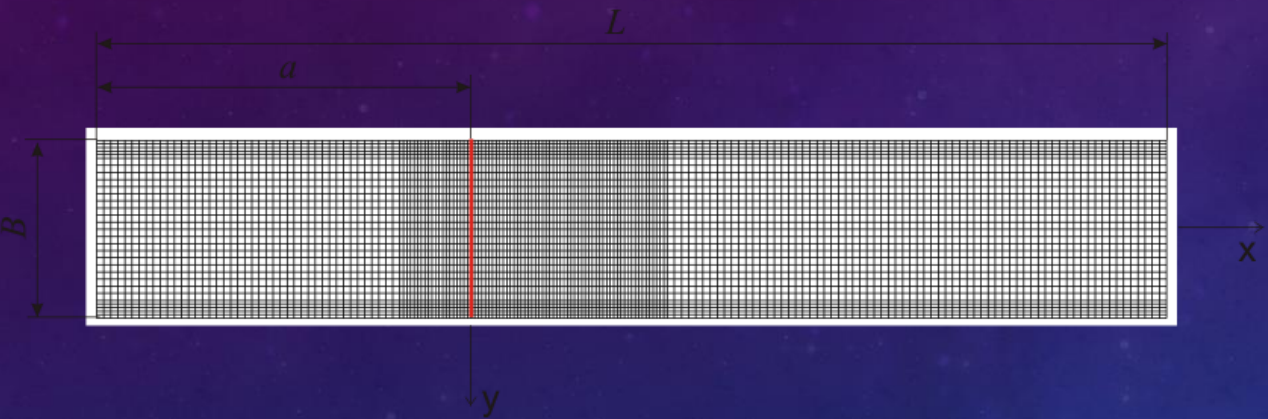
$$\lambda_q = \frac{P_q l}{EA}$$

PODSTAWY METODY ELEMENTÓW SKOŃCZONYCH

Metoda opiera się na zastąpieniu ustroju ciągłego elementami o skończonych wymiarach, połączonych w węzłach. W ten sposób otrzymuje się tzw. siatkę (z j. ang. *mesh*), przypominającą kratownicę.

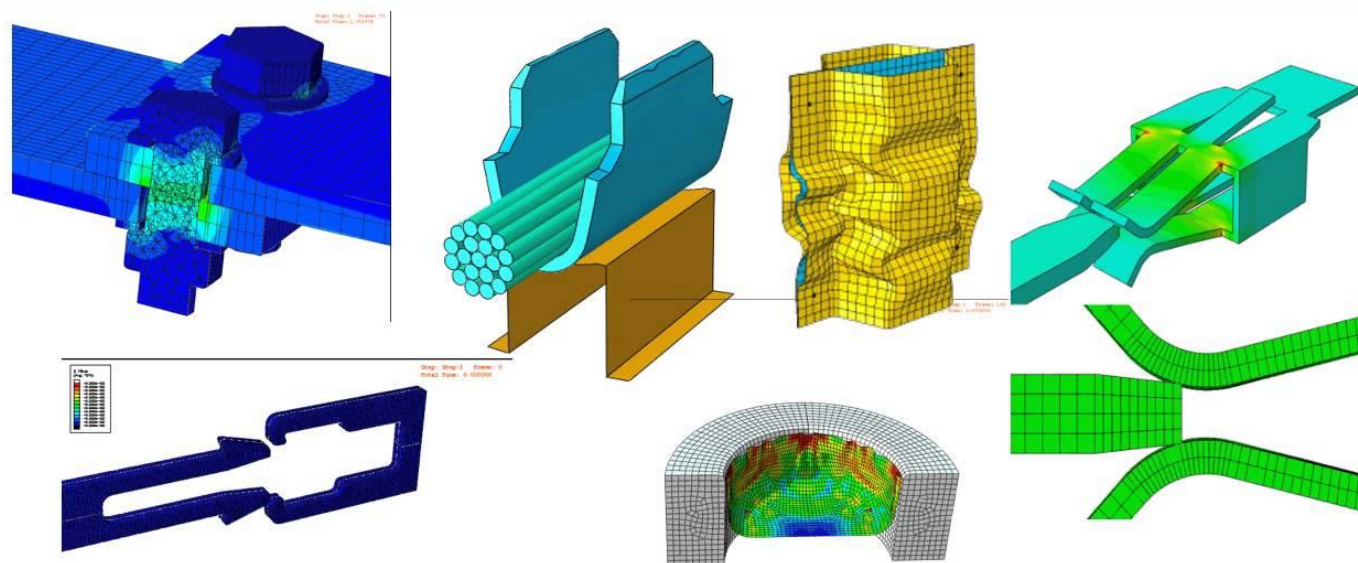
ODB: Job-Ch4-16.odb Abaqus/Standard 6.14-2 Tue Jul 14 11:42:36 GMT+02:00 2015
Step: Step-1
Increment 23: Step Time = 1.000
Primary Var: S, Mises
Deformed Var: U Deformation Scale Factor: +5.000e+00

PODSTAWY METODY ELEMENTÓW SKOŃCZONYCH

Abaqus contact

SSA

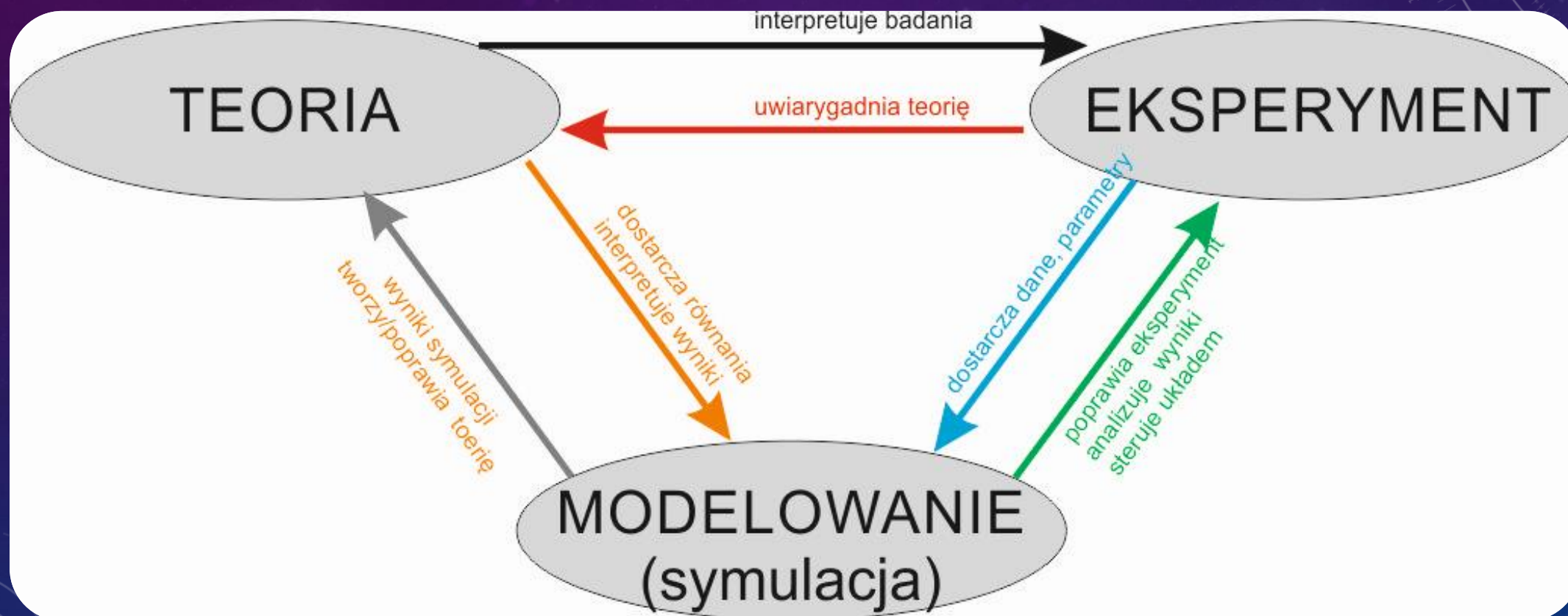
DS

DS SIMULIA

Za pomocą współczesnych kodów MES można rozwiązywać zarówno zagadnienia statyczne, jak i dynamiczne mechaniki, z uwzględnieniem zmian temperatury, pola elektrycznego, magnetycznego, przepływów cieczy i gazów itd.

SKĄD BRAĆ WIEDZĘ ???

Ludzkie badania działają, na dwóch głównych płaszczyznach: dążą do przewidywania przyszłości i pozwalają podejmować coraz lepsze reakcje na bieżące zdarzenia.

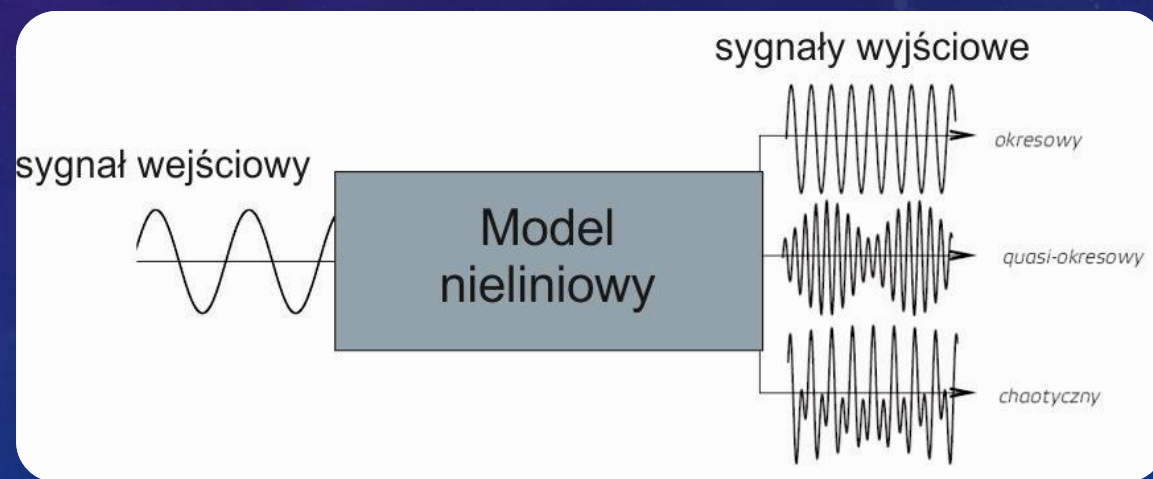
PODZIAŁ MODELI ZE WZGLĘDU NA RODZAJ MODELOWANIA

- **model fizyczny** - abstrakcyjny układ odzwierciedlający w uproszczeniu układ rzeczywisty. Jednocześnie model fizyczny zachowuje najbardziej istotne cechy układu rzeczywistego,
- **model matematyczny** - zbiór reguł i zależności, na podstawie których można za pomocą obliczeń przewidzieć przebieg modelowanego procesu. Modelem matematycznym są równania opisujące proces (algebraicznych, różniczkowych, całkowych itp.),
- **model numeryczny** - program komputerowy umożliwiający wprowadzanie parametrów modelowanego układu i stanu początkowego, otrzymanie na drodze obliczeniowej przebiegów czasowych zjawisk i charakterystyk modelowanego układu.

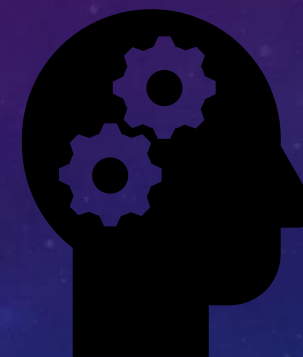
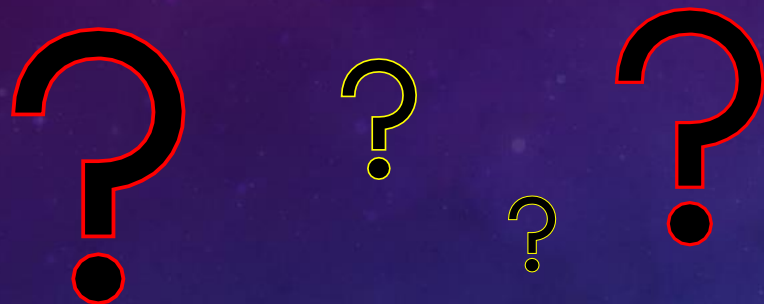
PODZIAŁ MODELI ZE WZGLĘDU NA WEJŚCIE - WYJŚCIE

- **liniowy** - zmienne wyjściowe są związane ze zmiennymi wejściowymi przy użyciu liniowych funkcji,
- **nieliniowy** - wykorzystuje funkcje nieliniowe do obliczania wartości parametrów wyjściowych.

MODELOWANIE A SYMULACJA

Metodyka modelowania polega na znajdowaniu dla nich opisów formalnych w postaci matematycznych modeli. Jak z tego wynika, przy modelowaniu dominuje pierwiastek intelektualny (trzeba coś wymyślić, poprawić...).

Symulacja polega na wykorzystaniu komputera do obliczania wartości występujących w modelach.

Zalety badań numerycznych

- ❑ **Elastyczność i modyfikacja.** Rozumiana jako łatwość wprowadzania zmian w modelu symulowanego procesu.
- ❑ **Łatwość pobudzania.** Wprowadzania różnego rodzaju wymuszeń i zakłóceń, w szczególności losowych i ekstremalnych.
- ❑ **Niewielki koszt i czas przygotowania symulacji.**

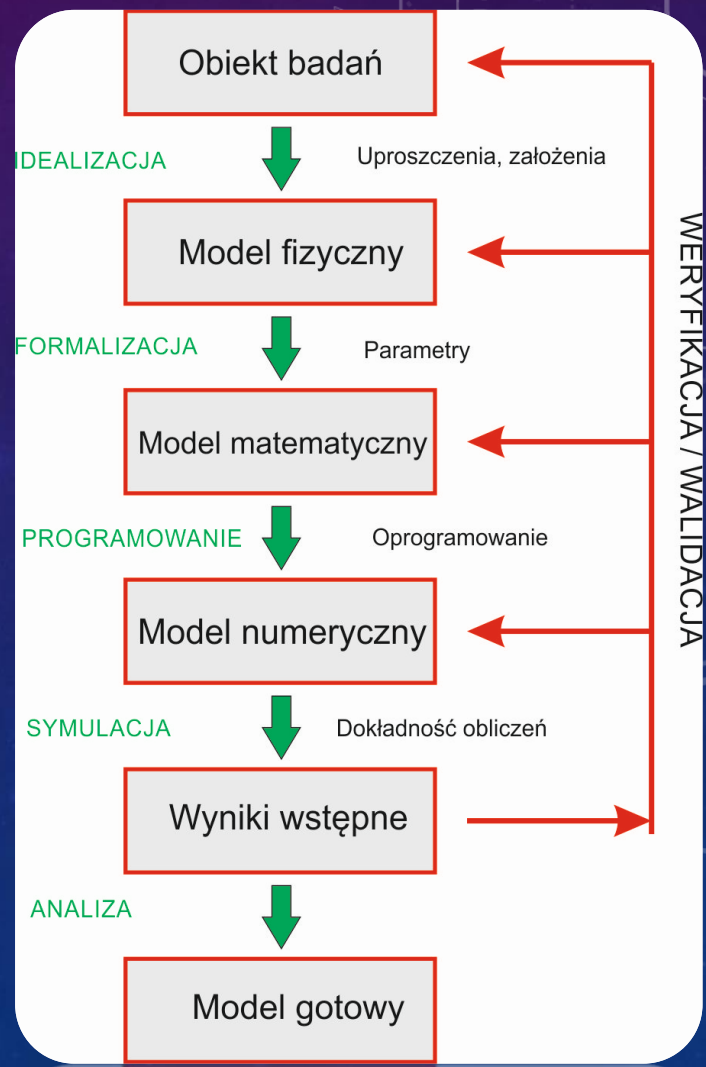
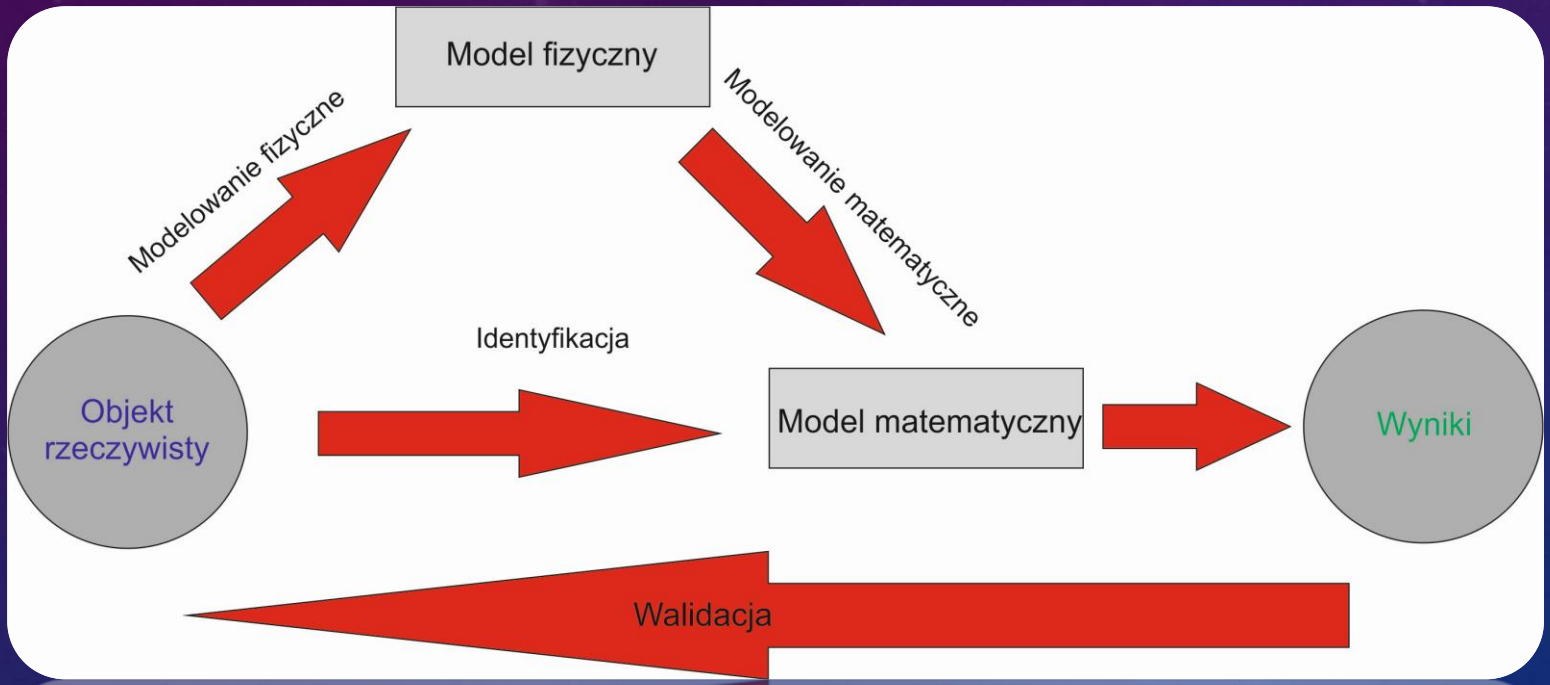
Wady badań numerycznych

- ❑ Wyniki mają zawsze charakter przybliżony, a ich jakość i przydatność, zależy zarówno od przyjętego modelu.
- ❑ Posiadanie umiejętności i doświadczenia,
- ❑ Czas symulacji (czasami bardzo długi),
- ❑ Koszt oprogramowania.

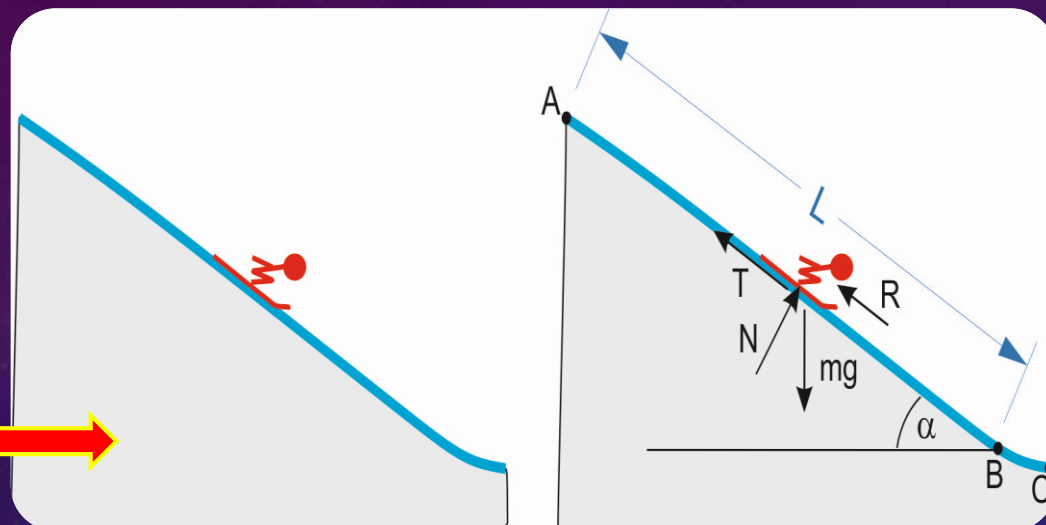

MODELOWANIE OBIEKTÓW RZECZYWISTYCH

PRZYKŁADY MODELOWANIA

Model fizyczny: Rozpatrujemy ruch prostoliniowy jednostajnie przyspieszony bez prędkości początkowej.

Parametry

m – masa skoczka,
 g – przyspieszenie ziemskie,
 N – siła normalna,
 T – tarcie nart o tory,
 R – siła oporu powietrza.

Model matematyczny:

$$m\ddot{x} = mg \sin \alpha - T - R$$

$$\frac{d^2x}{dt^2} = g(\sin \alpha - \mu \cos \alpha) - \frac{c_s \rho}{2m} \left(\frac{dx}{dt} \right)^2$$

Cel

- Wpływu smarowania i sylwetki na prędkość na progu.

Założenia

- Masa skoczka jest ustalona. Tory są idealnie zmrożone i jednorodne na całej długości rozbiegu.

Uproszczenia:

- Pomijamy odcinek progu (mała strata prędkości).
- Rozbieg traktujemy jako prostoliniowy.
- Współczynnik tarcia nie zależy od prędkości.
- Pomijamy wpływ prędkości wiatru na rozbiegu.

CAŁKOWANIE NUMERYCZNE

Podział odcinka $[a, b]$ na podprzedziały.

$$\text{Podział } P = \{a = x_0 \leq x_1 \leq x_2 \leq \dots \leq x_n = b\}$$

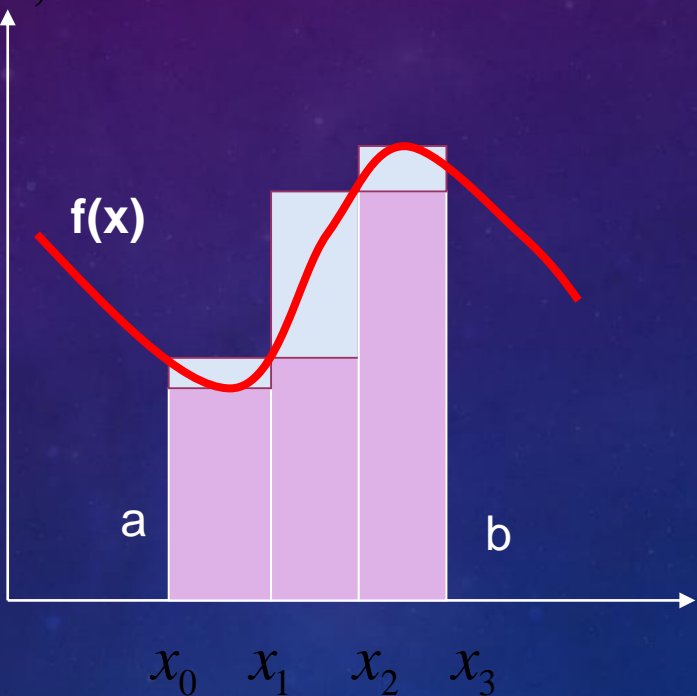
Definiujemy

$$m_i = \min \{f(x) : x_i \leq x \leq x_{i+1}\}$$

$$M_i = \max \{f(x) : x_i \leq x \leq x_{i+1}\}$$

$$\text{Dolna suma } L(f, P) = \sum_{i=0}^{n-1} m_i (x_{i+1} - x_i)$$

$$\text{Górna suma } U(f, P) = \sum_{i=0}^{n-1} M_i (x_{i+1} - x_i)$$

Podział odcinka $[a, b]$ na podprzedziały.

$$\text{Dolna suma } L(f, P) = \sum_{i=0}^{n-1} m_i (x_{i+1} - x_i)$$

$$\text{Górna suma } U(f, P) = \sum_{i=0}^{n-1} M_i (x_{i+1} - x_i)$$

$$\text{Oszacowanie całkowania} = \frac{L+U}{2}$$

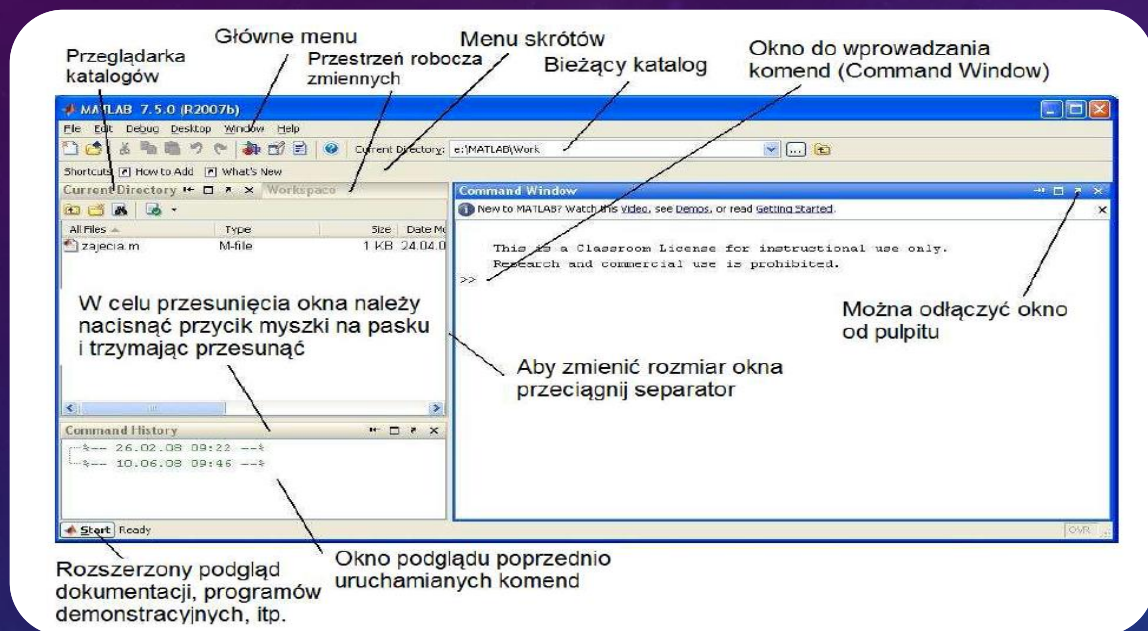
$$\text{Bład} \leq \frac{U-L}{2}$$

MATLAB I SIMULINK

Matlab umożliwia wykorzystanie metod rachunku macierzowego za pomocą interaktywnego interfejsu i prostego języka poleceń. Wszystkie polecenia są formułowane w trybie tekstowym, a podstawowa struktura danych jest macierz.

Simulink jest częścią pakietu numerycznego MATLAB.

Służy do przeprowadzania symulacji komputerowych.

Simulink pozwala budować modele symulacyjne przy pomocy interfejsu graficznego i tzw. bloków

(bez znajomości języków programowania).

Zamiast pisać kod w Simulinku opisujemy procesy

w postaci połączonych bloków,

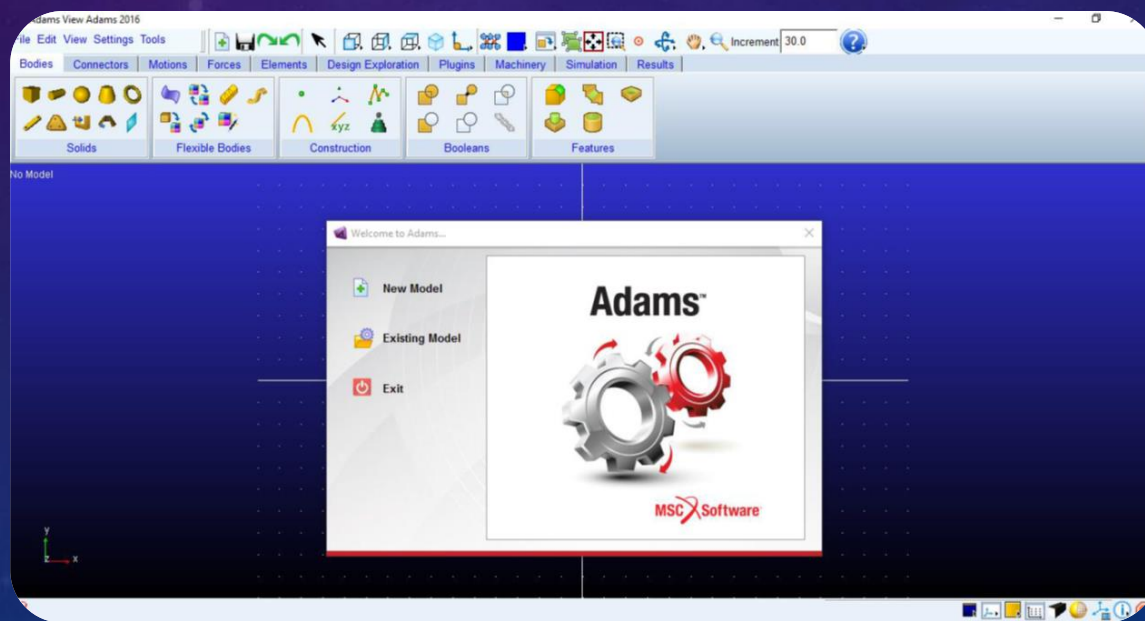
wykorzystując odpowiednie ikony (bloki).

MSC ADAMS ([HTTPS://WWW.MSCSOFTWARE.COM/PRODUCT/ADAMS](https://www.mscsoftware.com/product/adams))

Adams Automatic Dynamic Analysis of Mechanical Systems

Program **MSC Adams** służy do symulacji ruchu układów wieloczłonowych, tzw. **MultiBody Dynamics**. Pracując w tym środowisku **wykonujemy model fizyczny badanego układu**. Jego rozwój rozpoczął się w 1974 r. Na University of Michigan. Oprogramowanie jest używane przez wiele dużych gałęzi przemysłu. Wykorzystuje metodę Lagrange'a do tworzenia równań ruchu. Oprogramowanie posiada potężne możliwości a jego zintegrowana animacja pomaga w dokładnej analizie dynamiki systemu mechanicznego.

MSC ADAMS (ADAMS/VIEW)

Main Toolbox

View Control

Increment 30.0

Grid Depth

Render Icons

1 Rigid Body

2 Measure

3 Undo/Redo

4 Joint

5 Object Color

6 Motion

7 Move

8 Create Forces

9 Dynamic Rotation

10 Dynamic Translation

11 View Front/Back

12 View Right/Left

13 View Top/Bottom

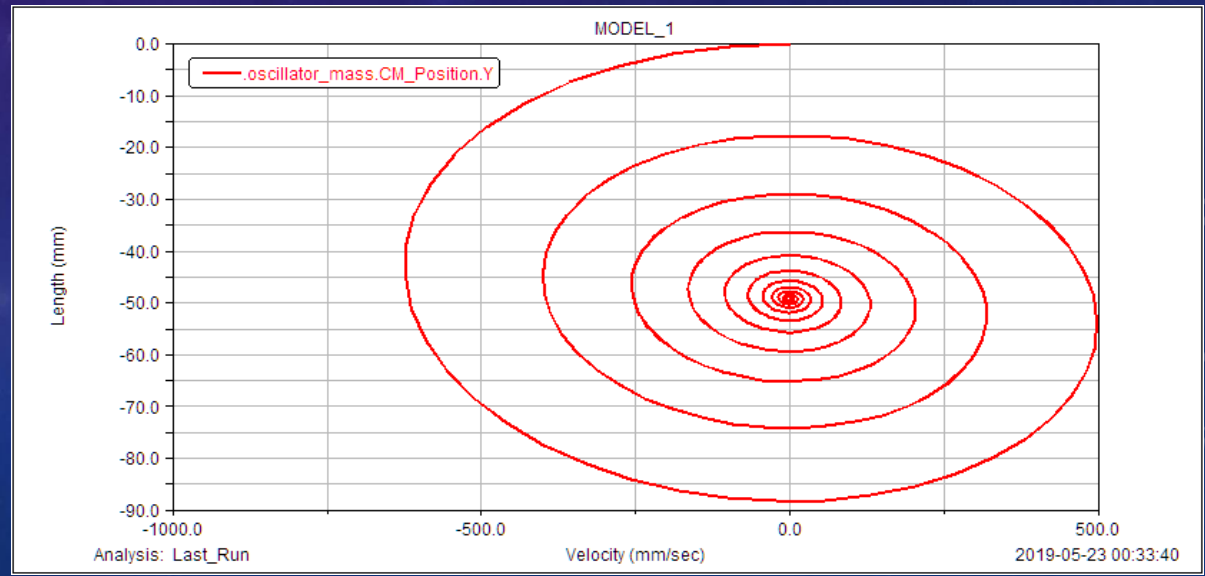
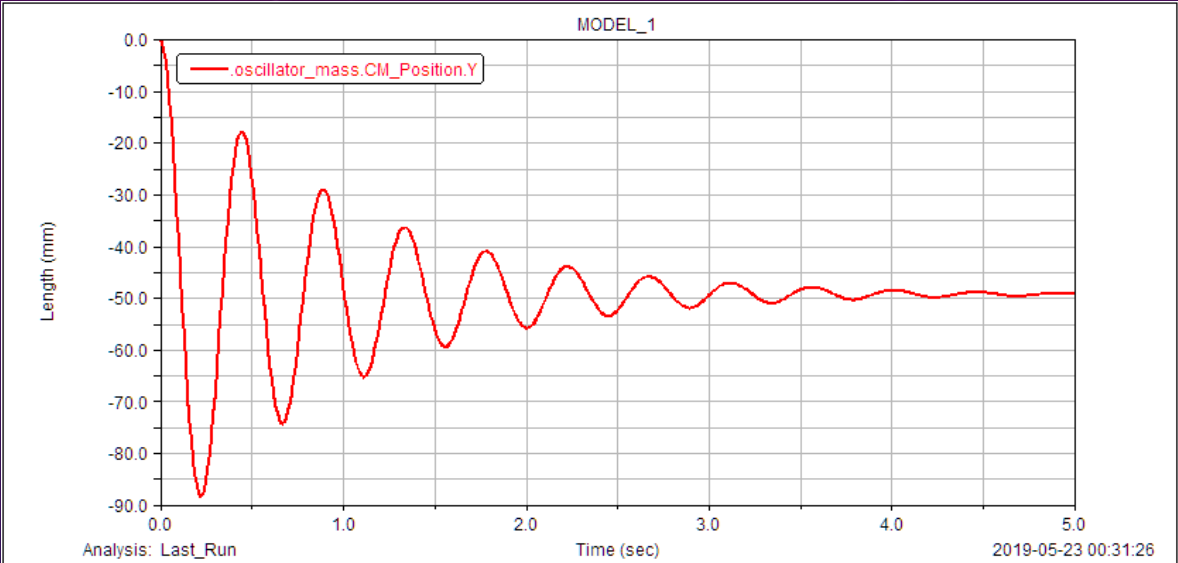
14 Background Color

15 Toggle

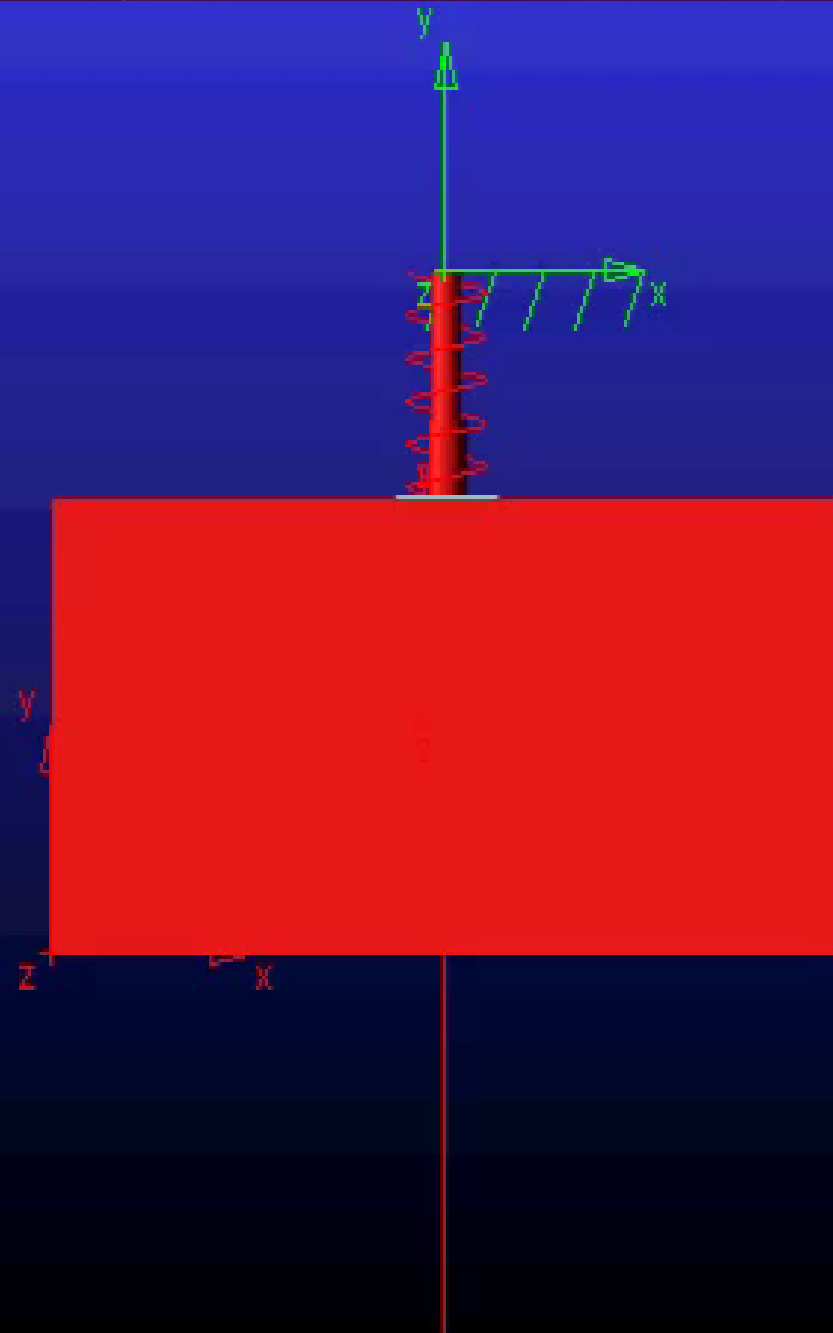

PRZYKŁAD W ADAMSIE

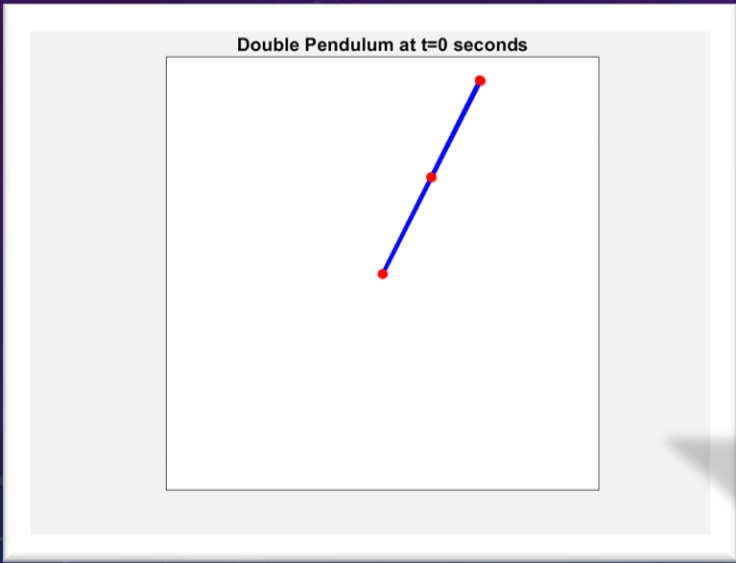
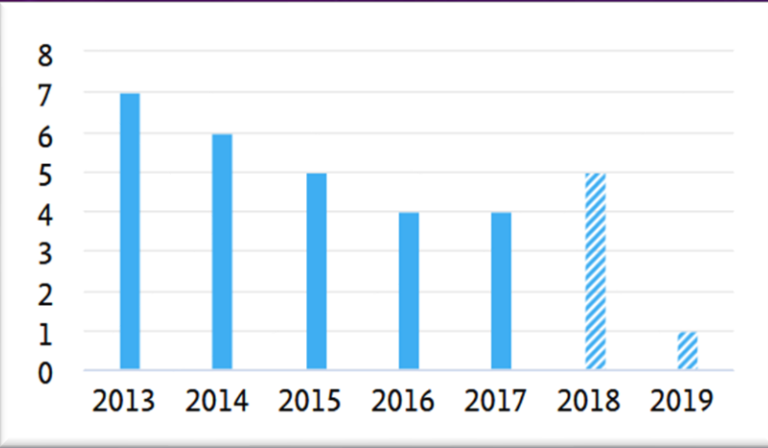
Last_Run Time= 0.0000 Frame=001

JAK PRZEDSTAWIĆ WYNIKI BADAŃ

l-cze	drużyna	mecze	punkty	wygrane	remisy	porażki	bramki	bilans
1	ULTRAS KĘTY	10	30	10	0	0	109-33	+76
2	KCP TEAM	10	27	9	0	1	69-21	+54
3	ORZEL	10	24	8	0	2	52-36	+16
4	OLDBOJE	10	19	6	1	3	62-41	+21
5	CZARNA MAMBA	10	18	6	0	4	70-51	+19
6	STREED SQUAD	10	14	5	2	3	40-37	+3
7	FC SASIEDZI	10	12	4	0	6	34-65	-31
8	GLUTY Z KALKUTY	10	9	3	0	7	38-57	-19
9	D-FORMACJA	10	7	2	1	7	24-50	-26
10	LOS KOJOTOS	10	6	2	0	8	30-62	-32
11	BAJER	10	6	2	0	8	37-77	-40
12	WAZ ATYV STADIONIE	10	2	1	0	9	22-79	-60

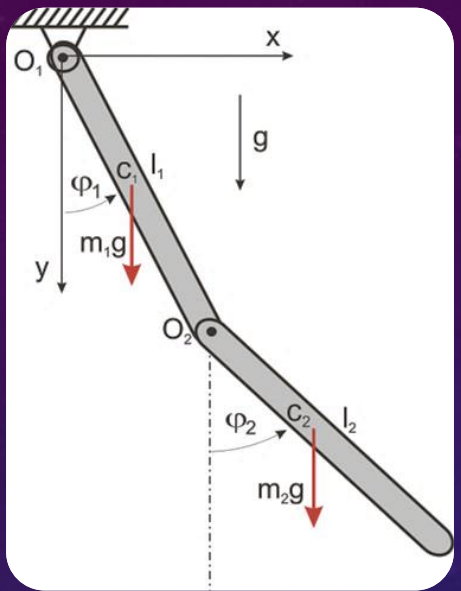

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e3/Demonstrating_Chaos_with_a_Double_Pendulum.gif

- ❑ Tabele,
- ❑ Wykresy (wizualizacja),
- ❑ Filmy rzeczywiste z doświadczeń,
- ❑ Animacje,
- ❑ Raporty.

ANIMACJA PODWÓJNEGO WAHADŁA

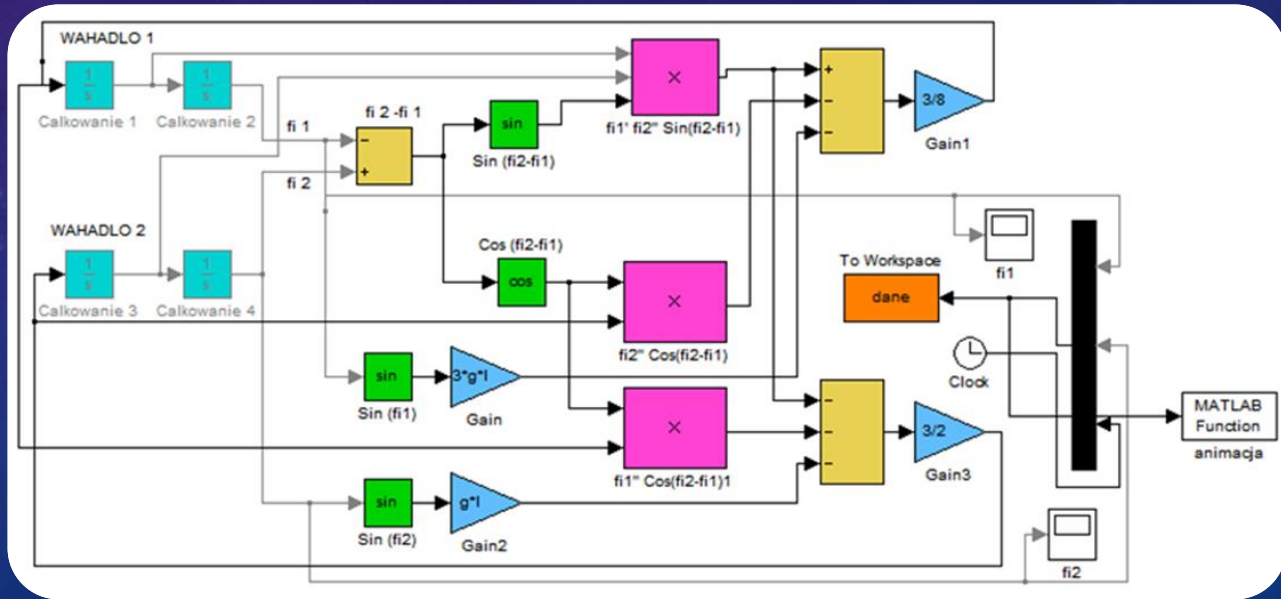
$$\frac{4}{3}\ddot{\varphi}_1 + \frac{1}{2}\ddot{\varphi}_2 \cos(\varphi_2 - \varphi_1) - \frac{1}{2}\dot{\varphi}_1\dot{\varphi}_2 \sin(\varphi_2 - \varphi_1) + \frac{3g}{2l} \sin \varphi_1 = 0,$$

$$\frac{1}{3}\ddot{\varphi}_2 + \frac{1}{2}\ddot{\varphi}_1 \cos(\varphi_2 - \varphi_1) + \frac{1}{2}\dot{\varphi}_1\dot{\varphi}_2 \sin(\varphi_2 - \varphi_1) + \frac{1g}{2l} \sin \varphi_2 = 0.$$

$$\frac{4}{3}\ddot{\varphi}_1 + \frac{1}{2}\ddot{\varphi}_2 \cos(\varphi_2 - \varphi_1) - \frac{1}{2}\dot{\varphi}_1\dot{\varphi}_2 \sin(\varphi_2 - \varphi_1) + \frac{3g}{2l} \sin \varphi_1 = 0,$$

$$\frac{1}{3}\ddot{\varphi}_2 + \frac{1}{2}\ddot{\varphi}_1 \cos(\varphi_2 - \varphi_1) + \frac{1}{2}\dot{\varphi}_1\dot{\varphi}_2 \sin(\varphi_2 - \varphi_1) + \frac{1g}{2l} \sin \varphi_2 = 0.$$

ANIMACJA PODWÓJNEGO WAHADŁA

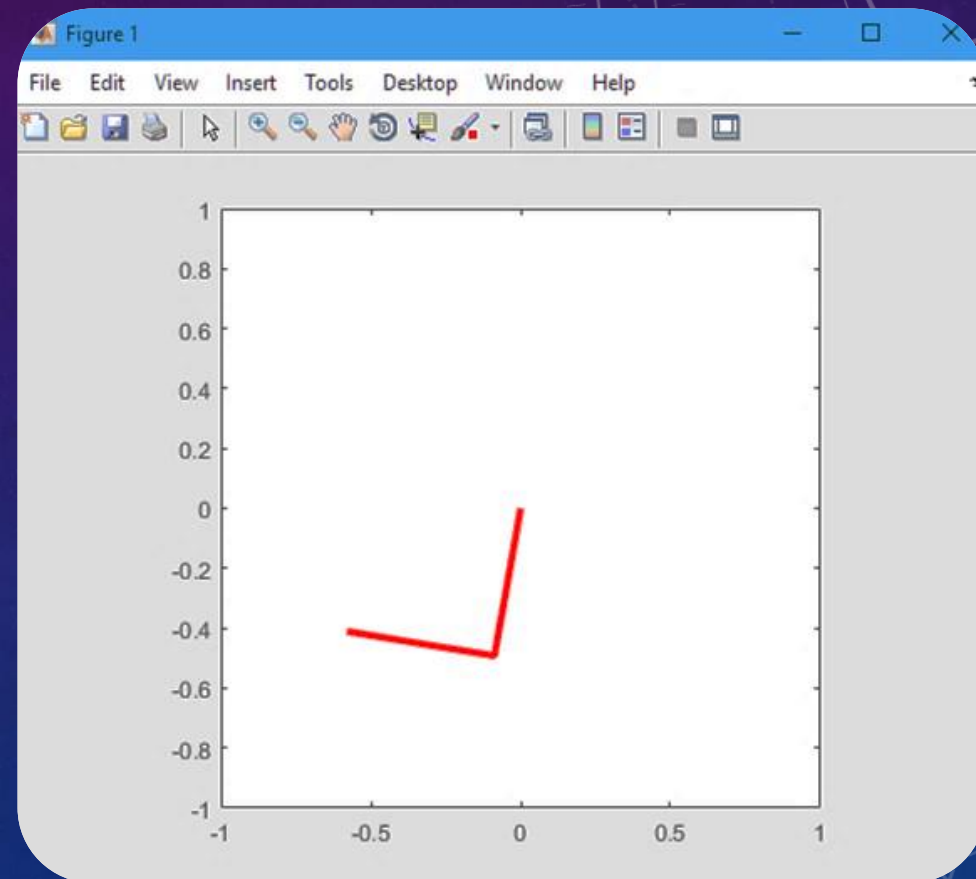
```
% two pendulums
```

```
x=[x1, x2];  
y=[y1, y2];  
h1=plot(x,y,'LineWidth',3, 'Color','r');  
axis([-1 1 -1 1]);  
axis on  
axis square  
grid off
```

```
% animation
```

```
n=length(t);  
for i=2:n;  
    drawnow  
    x1=l*[0 sin(dane(i,1))];  
    y1=l*[0 -cos(dane(i,1))];  
    x2=l*[sin(dane(i,1)) sin(dane(i,2))+sin(dane(i,1))];  
    y2=l*[-cos(dane(i,1)) -cos(dane(i,1))-cos(dane(i,2))];  
    y=[y1 y2];  
    x=[x1 x2];  
    set(h1,'xData',x,'yData',y);  
end
```

```
clear All  
%system parameters  
g=9.81; %m/s^2  
l=0.5; %m  
% initial conditions  
tk=50; %s  
fi1_o=3; %rad  
fi2_o=2; %rad  
%simulation  
sim('podwojnawahadlo',tk);  
fi1=dane(:,1); %  
fi2=dane(:,2); %  
t=dane(:,3); %  
%pendulum figure 1 (initial position)  
x1=[0 l*sin(fi1_o)];  
y1=[0 -l*cos(fi1_o)];  
%pendulum figure 2 (initial position)  
x2=[l*sin(fi1_o) l*sin(fi1_o)+l*sin(fi2_o)];  
y2=[-l*cos(fi1_o) -l*cos(fi1_o)-l*cos(fi2_o)];
```


DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ !!!

MECHANIKA I FIZYKA CIAŁA STAŁEGO

POLITECHNIKA LUBELSKA
Katedra Mechaniki Stosowanej
dr hab. inż. Krzysztof Kęcik, prof. nadzw.
dr hab. inż. Sylwester Samborski, prof. nadzw.

Projekt „Politechnika Lubelska – Regionalna Inicjatywa Doskonałości”
– finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Ministerstwo
Nauki
i Szkolnictwa
Wyższego

